बिद्यालय व्यबस्थापन समिति गठन र व्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यबिधि २०७७

प्रस्तावनाः

नेपालको संबिधान २०७२ द्वारा प्रदत्त स्थानिय तहको एकल अधिकार, स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ११ उपदफा २ ज (१४) मा उल्लेखित स्थानिय तहको शिक्षा संबन्धि अधिकार प्रयोग गरि जैमिनी नगर कार्यपालिका कुश्मिसेरा, बागलुङले **बिद्यालय व्यबस्थापन समिति गठन र व्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यबिधि २०७७** जारी गरेको छ ।

परिच्छेदः एक

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः

(१) यो कार्यविधिको नाम बिद्यालय व्यबस्थापन समिति गठन र व्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यबिधि २०७७ रहेको छ ।

(२) यो कार्यबिधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषाः

(१) बिषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा ,

(क) नगरपालिका भन्नाले जैमिनी नगरपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ख) कार्यपालिका भन्नाले जैमिनी नगरपालिकाको कार्यपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत भन्नाले जैमिनी नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको काम गर्ने तोकिएको कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

(घ) शिक्षा शाखाको प्रमुख भन्नाले जैमिनी नगरपालिकाको शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाको शाखा प्रमुखको रुपमा कार्यरत उप सचिव नगर शिक्षा अधिकारी सम्झनु पर्छ ।

(ङ) बिव्यस भन्नाले बिद्यालयको विद्यालय व्यबस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

(च) शिअसं भन्नाले बिद्यालयको शिक्षक अभिभावक संघ लाइ सम्झनु पर्छ ।

(छ) शिक्षा अधिकृत भन्नाले जैमिनी नगरपालिका शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखामा कार्यरत अधिकृत कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ ।

(ज) शिक्षा शाखा भन्नाले जैमिनी नगरपालिका अन्तर्गतको शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखालाइ सम्झनु पर्छ ।

(झ) बिद्यालय भन्नाले बिद्यमान ऐन, नियम बमोजिम स्थापना भइ संचालनमा रहेका अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त बिद्यालय लाइ सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेदः दुइ

<u>बिद्यालय व्यबस्थापन समिति गठन र काम, कर्तब्य र अधिकार</u>

<u>३. सामुदायिक विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकारः</u> विद्यालयको भौतिक व्यवस्थापन तथा शैक्षिक कार्यक्रममा सहयोग गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति हुनेछ ।

(१) सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको गठन देहाय बमोजिम हुने छ:

क. अभिभावकले आफूहरू मध्येबाट छानी पठाएका कम्तीमा एकजना महिला सहित तीन जना — सदस्य

ख. सम्बन्धित वडा समितिले तोकेको सो समितिको अध्यक्ष वा सदस्य एकजना — सदस्य

ग. विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजिवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई उल्लेख्य सहयोग गरेका स्थानीय व्यक्तिहरू मध्येबाट प्रधानाध्यापकको समन्वयमा वडा समितिले मनोनीत गरेको कम्तीमा एकजना महिला र दलित सहित तिनजना — सदस्य

घ. बिद्यालयका शिक्षकहरुले आफूहरु मध्यवाट छानी पठाएका शिक्षक एक जना — सदस्य

ङ. विद्यालयको प्रधानाध्यापक — सदस्य सचिव

<u>स्पष्टीकरण:</u> अभिभावक भन्नाले विद्यार्थीको अभिभावक भनी विद्यालयको अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ । तर बिद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन प्रयोजनमा भने बिद्यार्थीका बाबु आमा, बाबु तर्फको बाजे, बजै, एकाघरका दाजु वा दिदी मध्य कुनै एकजना र यस्ता अभिभावक नभएको अवस्थामा संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्ति भनि बिद्यालयको अभिलेखमा जनिएको व्यक्ती समेतलाई जनाउँछ।

(२) विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठनको लागि अभिभावकको भेलाले उपदफा (१) को खण्ड (क) अनुसारका सदस्यहरू छानेको मितिले ७ दिन भित्र सम्बन्धित वडा समितिले बैठक बसी उपदफा (१) को खण्ड (ग) अनुसारको सदस्यहरू मनोनयन गरिसक्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा(२) अनुसार सदस्य मनोनयन गरेको मितिले पन्ध्र दिन भित्र विव्यसको पहिलो बैठक बसी उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ग) बमोजिमका सदस्यहरूले आफूहरू मध्येबाट सम्बन्धित तह उत्तिर्ण योग्यता भएको व्यक्ति विव्यस अध्यक्ष छान्नु पर्ने छ ।

तर यस उपदफा बमोजिम बैठक बसी अध्यक्ष छनौट गर्न नसकेमा यसै उपदफा बमोजिम तोकिएको समय बितेको पाँच दिन भित्र सो व्यहोरा प्रधानाध्यापकले नगर शिक्षा समितिमा

प्रतिवेदन सहित पेश गर्नु पर्ने छ । सो प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि उपरोक्त उपदफा(१) को (क) र (ग) बमोजिमका सदस्यहरू मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले अध्यक्ष मनोनयन गर्ने छ ।

(४) बिद्यालय व्यस्थापन समितिको अध्यक्ष छनौट नभएसम्मका लागि वा अध्यक्षको अनुपस्थितीमा सो समितिका ज्येष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(५) दफा ३ (१) बमोजिम छानिएका वा मनोनित अध्यक्ष वा सदस्यको पदाबधि ३ वर्षको हुनेछ। त्यस्ता अध्यक्ष वा सदस्यले आफ्नो पद अनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा नगर शिक्षा समितिले निजहरुलाई जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ । तर त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

(६) हाल कायम रहेका विद्यालय व्यबस्थापन समितिहरु गठन भएको मितिले पदावधि समाप्त नभए सम्म यसै कार्यविधि बमोजिम गठन भएको मानिनेछ ।

(७) बाल बिकास केन्द्रको केन्द्र व्यबस्थापन समितिको हकमा मातृ बिद्यालयको बिद्यालय व्यबस्थापन समिति नै बाल बिकास केन्द्र व्यबस्थापन समिति हुनेछ ।

(८) व्यबस्थापन समितिको सदस्य छनौट सम्बन्धि व्यबस्थाः प्रधानाध्यापकले दफा ३.१ (क) बमोजिमको व्यबस्थापन समितिको छनौट गर्नका लागि अभिभावकलाइ कम्तिमा ७ दिन पहिले नामावलि प्रकाशन गरि सूचना दिनु पर्नेछ । सदस्यहरु छनौट गर्ने सम्बन्धमा नगरपालिका शिक्षा शाखा संग समन्वय गरि सम्बन्धित वडा समितिले तोकेको वडा अध्यक्ष वा सदस्यको संयोजकत्वमा वडा सचिव र प्रधानाध्यापक रहेको ३ सदस्यिय छनौट सहयोग समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

(९) शैक्षिक गुणस्तर वृद्दि गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनुका अतिरिक्त सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

क. विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोतको व्यवस्था तथा परिचालन गर्ने,

ख. विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको सुरक्षा गर्ने,

ग. विद्यालय सञ्चालन सम्बन्धमा हुने महत्वपूर्ण विषयमा सम्बन्धित वडा कार्यालयसँग समन्वय गर्ने,

घ. बिद्यालयको शैक्षिक भौतिक तथा आर्थिक तथ्यांक अद्यावधिक गराइ राख्ने,

ङ. विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न राजनैतिक धार्मिक वा साम्प्रदायिक भावनाको आधारमा विद्यालयको बातावरण धमिल्याउन नदिने,

च. नगरपालिकाले दिएका आदेश र निर्देशनहरु पालना गर्ने गराउने,

छ. शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनका सन्दर्भमा प्रधानाध्यापकलाई सहयोग गर्ने,

ज. बाल बिकास केन्द्रको संचालन, व्यबस्थापन र सुपरीबेक्षण गर्ने,

झ. तोकिए बमोजिमको अन्य कार्यहरू गर्ने

४. संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति र काम कर्तव्य अधिकार

(१) संस्थागत विद्यालयको संचालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछः-

क. सम्बन्धित विद्यालयको सिफारिसमा नगर शिक्षा समितिबाट मनोनित भएका व्यक्ति — अध्यक्ष

ख. अभिभावकहरू मध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको एकजना — सदस्य

ग. स्थानीय शिक्षा प्रेमी वा समाजसेवीहरू मध्येबाट वडा समितिको सिफरिसमा नगर शिक्षा समितिले मनोनित गरेको एक जना महिला सहित कम्तिमा दुईजना — सदस्य

घ. नगर शिक्षा अधिकारीले तोकेको सो कार्यालयको एकजना प्रतिनिधि — सदस्य

ङ. सम्बन्धित विद्यालयको शिक्षकहरूले आफूहरू मध्येबाट छानी पठाएको एकजना — सदस्य

च. विद्यालयको प्रधानाध्यापक — सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिमको व्यक्ति सिफारिस गर्दा सम्बन्धित विद्यालय कम्पनी अन्तरगत सञ्चालित भए कम्पनीको शेयर सदस्य मध्येबाट र सहकारी अन्तरगत सञ्चालित भए सम्बन्धित सहकारीको शेयर सदस्य मध्येबाट सिफारिस गर्नु पर्नछ ।

(३) शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन भएका विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) संस्थागत तथा सहकारी विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

क. विद्यालय सञ्चालनको लागि साधन र स्रोतको प्राप्ति र परिचालन गर्ने,

ख. विद्यालयको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्ने,

ग. अध्यापन अनुमतिपत्र लिई प्रचलित कानून बमोजिम शिक्षक पदको लागि उम्मेदवार हुन योग्यता पूरा गरेका व्यक्तिलाई शिक्षक पदमा नियुक्ति गर्ने,

घ. नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम तलब स्केलमा नघटाई शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तलब दिने,

ङ. शैक्षिक सत्र शुरुहुनु भन्दा कम्तिमा २ महिना पहिल्यै आगामी शैक्षिक सत्रको लागि शुल्क प्रस्ताव गरी नगर शिक्षा शाखामा पेश गर्ने ।

च. तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

परिच्छेदः तिन

शिक्षक अभिभावक संघ गठन र काम, कर्तब्य र अधिकार

५. शिक्षक अभिभावक संघ गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकारः

(१) सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षक अभिभावकबीच सहकार्य सामाजिक परिक्षण गरी व्यवस्थापनमा सहयोग तथा शैक्षिक गुणस्तर सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरु रहेको एक शिक्षक अभिभावक संघ रहनेछः

क. विद्यालयका अभिभावक मध्येबाट छनोट गरेका व्यक्ति — अध्यक्ष

ख. अभिभावकले आफु मध्येबाट छानी पठाएका कम्तीमा एकजना महिला सहित दुई जना — सदस्य

ग. विद्यालय रहेको वडाको वडा समितिले तोकेको एकजना सदस्य — सदस्य

घ. विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजीबी, शिक्षाप्रेमी ,विद्यालयलाई निरन्तर उल्लेख्य सहयोग गरेका व्यक्तिहरु मध्येबाट समितिले मनोनयन गरेका कम्तीमा एक जना महिला र एक दलित सहित तीन जना — सदस्य

ङ. शिक्षकहरुले आफु मध्येबाट छानी पठाएको एकजना शिक्षक प्रतिनिधि — सदस्य

च. प्रधानाध्यापक — सदस्य सचिव

(२) समितिको बैठकमा बालक्लवको प्रतिनिधि (छात्रा १ र छात्र १) र बालक्लव गठन नभएको अवस्थामा उच्चतम कक्षाको उत्कृष्ट अंक ल्याउने छात्रा १ र छात्र १ जनालाई आमन्त्रित गर्न सकिने छ ।

(३) शिक्षक अभिभावक संघको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

क. विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण निर्माण गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

ख. विद्यालयको शैक्षिक र आर्थिक पारदर्शिता गराउन सामाजिक परिक्षण गर्ने ।

ग. शैक्षिक गुणस्तर अभिबृद्धिका लागि सहयोग गर्ने ।

घ. बिद्यार्थी भर्ना अभियान सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

ङ वर्षको कम्तिमा २ पटक अभिभावक भेला राखी शैक्षिक गतिबिधीका बारेमा छलफल गर्ने ।

च. तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने ।

परिच्छेदः चार

<u>बिबिध</u>

<u>६. विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सकिने</u>:

(१) कुनै विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेको निष्कर्ष सहितको प्रतिवेदन सम्बन्धित वडा समितिले सिफारिस गरेमा नगर शिक्षा समितिले छानविन गर्दा सो सिफारिस प्रमाणित भएमा त्यस्तो विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सक्नेछ । तर त्यसरी विघटन गर्नु अघि विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन भएपछि अर्को विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म वा अन्य कुनै कारणले विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्म विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम गर्न सम्बन्धित प्रधानाध्यापकको समन्वयमा नगर शिक्षा समितिले तीन सदस्यीय अस्थायी विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

<u>७. बाधा अडकउ फुकाउः</u> यस कार्यविधि कार्यान्वयनमा बाधा पर्न गएमा वा कार्यविधि उपर कुनै प्रश्न उठेमा अन्तिम निर्णय गर्ने अधिकार नगर कार्यपालिकामा निहित रहने छ ।

<u>८. बचाउः</u> कार्यविधि जारी हुनु भन्दा अगाडी यस नगरपालिका बाट प्रचलित संघिय ऐन, कानून, नियमावली र कार्यपालिकाको निर्णयबाट भए गरिएका काम कार्वाही यसै कार्यविधि बमोजिम भएको मानिनेछ ।

<u>९. कार्यविधिमा संशोधनः</u> आबश्यकता अनुसार कार्यविधिमा संशोधन गर्नुपर्ने भएमा नगर कार्यपालिकाले यस कार्यबिधिमा संशोधन गर्न सक्नेछ ।

मिति २०७७।०६।२० को नगरकार्यपालिकाको ५१ औँ बैठकबाट स्वीकृत ।